

«КІНО І РЕШТА СВІТУ»
Анджей Вайда
Київ: «Етнос», 2004.

АНДЖЕЙ ВАЙДА: ПОРТРЕТ НА ТЛІ ЕПОХИ

У київському видавництві «Етнос» нещодавно побачила світ книжка «Кіно і решта світу» — автобіографічний твір видатного польського режисера кіно і театру Анджея Вайди (переклад і примітки Віри Авксентьєвої).

Життєпис у книзі А.Вайди невіддільний від історії країни: політичного і культурного життя Польщі довоєнних часів, періоду ПНР, виборювання незалежності періоду «Солідарності», а також сучасної ситуації. Відверта розповідь про особисті події переплітається з глобальними роздумами над історією, демократією і свободою, проблемами міжнародного звучання.

Читачеві відкриваються основні етапи творчої біографії митця: період категоричного прощання з романтичними ідеалами батьків, ознаменований одним із найвизначніших досягнень світового кінематографа — картиною «Попіл і діамант», роздумів про долю польського народу у драматичних випробуваннях «Льотна» (1959), «Попіл» (1965), «Пейзаж після битви» (1970); спроби протиставити політичним гаслам і голослівним соцреалістичним деклараціям національні культурні традиції у стрічках «Весілля» (1972 — 1973, за С.Виспянським) та «Земля обітована» (1974, за В.Реймонтом), а також світ справжніх людських почуттів у ліричних екранізаціях творів Я.Івашкевича і Т.Конвіцького «Березняк» (1970), «Диригент» (1979), «Панни з Вілька» (1979); період «кіно морального

неспокою», започаткований новаторськими картинами «Людина з мармуру» (1976) і «Людина з заліза» (1981), які суттєво змінили обличчя польського кінематографа.

Видання, сповнене цікавих фактів, позначене виразним авторським почерком, ілюстроване рідкісними фотографіями, зацікавить не лише фахівців, а й широку читацьку аудиторію.

Віра Кандинська

КІНЕМАТОГРАФІЧНА БУКОВИНА

Мальовничі пейзажі та неповторні архітектурні пам'ятки Буковини віддавна приваблюють кінематографістів. У різні часи тут працювали Сергій Параджанов («Тіні забутих предків»), Юрій Іллєнко («Білий птах з чорною ознакою»), Віктор Івченко («Гадюка»), Іван Миколайчук («Вавилон ХХ», «Така пізня, така тепла осінь»), Володимир Денисенко («Сон»), Борис Савченко («Меланхолійний Вальс»), Сергій Маслобойщиков («Співачка Жозефіна і мишачий народ») та багато інших відомих кінорежисерів. Як зазначає кінокритик Володимир Дячков, вулиці Чернівців у кіно неодноразово набували прикмет різних міст світу. Завдяки художникам і реквізиторам студій там «виникали» антуражі Москви, Берліна, Мадрида, Парижа, Одеси, Владивостока, приволзького міста часів громадянської війни і навіть штатівської провінції.

Тож бібліографічний покажчик «Кіно і Буковина», виданий 2005 року в Чернівцях за сприяння Відділу внутрішньої та інформаційної політики та Управління культури Чернівецької облдержадміністрації, а також Чернівецької обласної наукової бібліотеки імені М. Івасюка, нині дуже на часі. Численні матеріали (від монографій до статей у періодиці) згруповано за тематичним принципом. Покажчик відкривається оглядом загальної літератури з історії кіно на Буковині, далі читачам пропонується інформація, що стосується окремих фільмів, згрупованих за назвами в алфавітному порядку, причому в спеціальну рубрику виділено «Фільми, присвячені видатним людям». Окремі розділи присвячено буковинським кінорежисерам та кіноакторам (О.Ананьєв, В.Безпольотова, В.Жижарський, В.Зимня, О.Ільїна), Іванові Миколайчукові, режисерам та акторам, які перебували на Буковині, документальному кіно, аматорському кіномистецтву, відеофільмам та кіномережі в області. Попри безсумнівну цінність викладених фактів, структура покажчика видається доволі нечіткою, що суттєво ускладнює пошук

КІНО І БУКОВИНА.
Біreto В. Гугельська Н.
Бібліографічний покажчик
Чернівці: «Букрек», 2005.

інформації. Хочеться сподіватися, що цей недолік буде виправлено в наступних, доповнених виданнях.

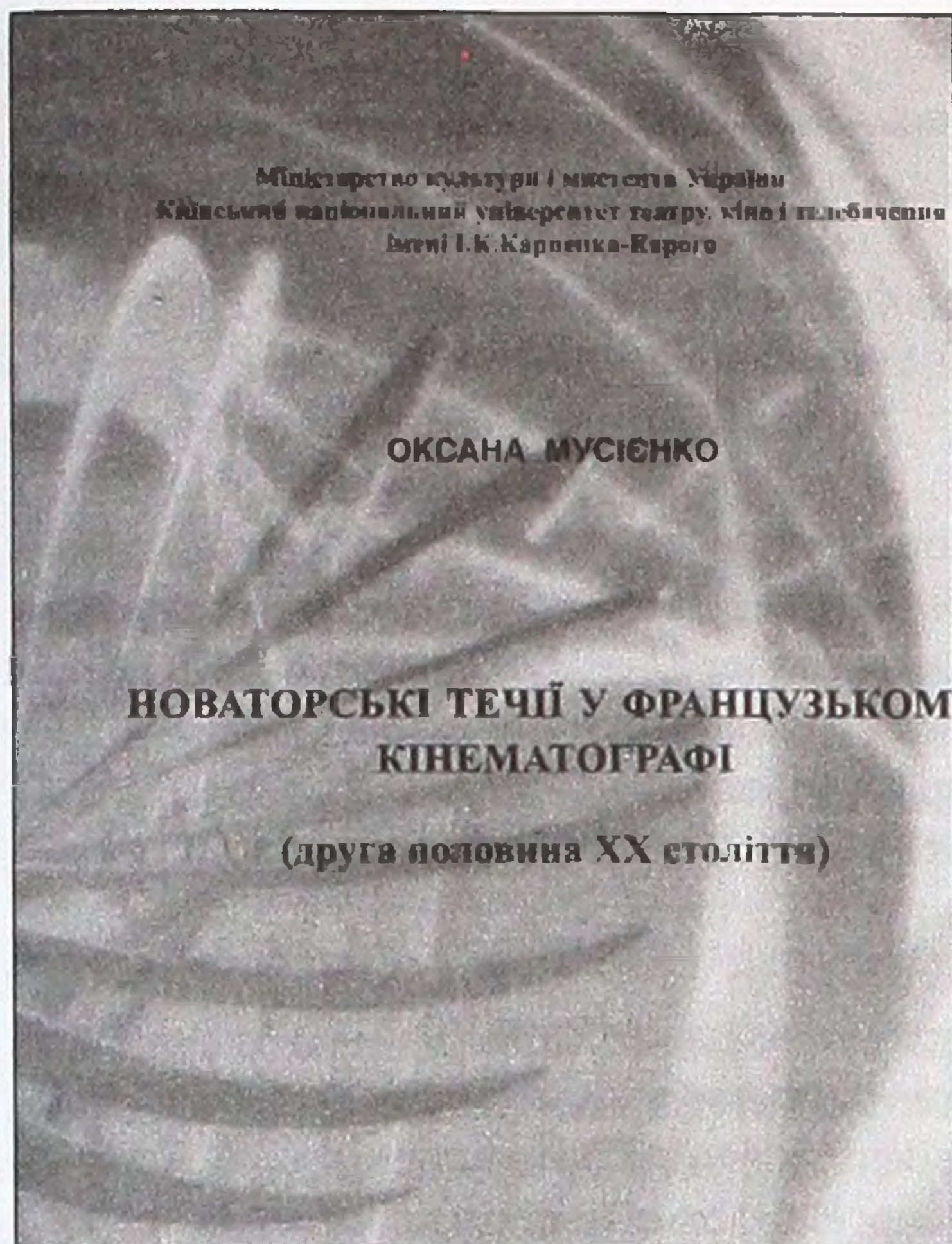
Віра Кандинська

НА ГРЕБЕНІ «НОВОЇ ХВИЛІ»

Нинішньому українському студентові, здавалось би, гріх нарікати на книжковий ринок, який останнім часом пропонує доволі широкий спектр різноманітних підручників та посібників з різних галузей (що належать перу як українських, так і зарубіжних авторів). Однак з невідомих причин у цьому розмаїтті все ж існує помітна «прогалина» — підручники з історії і теорії кіно. І вже вкотре майбутнім кінознавцям доведеться студіювати профільні дисципліни з давно поживклими радянськими виданнями, неunikно позначеними відповідною ідеологією.

Одна з небагатьох спроб заповнити згадану «білу пляму» — навчальний посібник Оксани Мусієнко «Новаторські течії у французькому кінематографі (друга половина ХХ століття)», у 2005 році виданий видавництвом «Заповіт».

У центрі уваги дослідниці — «нова хвиля», знакове явище, що в кінці 50-х — 60-ті роки ХХ століття захопило не лише французький, а й світовий кінематограф. У посібнику ґрунтовно проаналізовано філософські й теоретичні витoki цього напрямку, творчі засади та особливості кіномови. Окремі розділи присвячено провідним митцям — Роже Вадіму, Франсуа Трюффо,

«НОВАТОРСЬКІ ТЕЧІЇ У ФРАНЦУЗЬКОМУ КІНЕМАТОГРАФІ» (ДРУГА ПОЛОВИНА ХХ СТОЛІТТЯ)

Оксана Мусянко.
Навчальний посібник.
Київ: «Заповіт», 2005.

Клодові Шабролю, Жан-Люкові Годару, Алену Рене, Луї Малю, а також режисерам, близьким до філософських та естетичних пошуків «нової хвилі» — Аньєс Варда, Ерікові Ромеру, Жоржу Франжю, Жан-П'єрові Мельвілю.

Підкреслюючи неповторну індивідуальність стилю кожного з названих митців, дослідниця наголошує на спільних рисах, які й дозволяють віднести їхню творчість до одного напрямку, а саме: настанова на боротьбу з кінематографічними штампами та оновлення кіномови; звернення до реальності, відродження естетики документалізму; ліризм, виразне авторське начало; мотиви самотності й розриву зв'язку між поколіннями; схильність до самоіронії; широкий спектр цитувань. У посібнику також простежено еволюцію «нової хвилі», її пізніші модифікації, а також поступове повернення французького кінематографа до колись відкинутих традицій: роботи в студійних декораціях, вишуканого освітлення, умовних персонажів, — прихід авторського кінематографа, який часто називають «новою новою хвилею».

Мова посібника (що особливо важливо для навчального видання) проста й лаконічна, матеріал чітко структуровано, наприкінці подано коротку фільмографію митців «нової» і «нової нової хвилі». Без сумніву, книжка допоможе студентам у вивченні важливого етапу в історії світового кінематографа й спонукає до подальших пошуків.

Віра Кандинська

НАЧЕРКИ ДАЛЕКОЇ КІНОІСТОРІЇ

Нонна Капельгородська, Євгенія Глущенко.
Київ, «АВДІ», 2005.

КІНОІСТОРІЯ ПОЧИНАЛАСЯ ТАК

В «Начерках далекої кіноісторії» розглядається вітчизняне кіно 1896-1920 років, тобто від його народження і становлення. Автори спростовують поширену у радянському кінознавстві концепцію, за якою справді національні й реалістичні твори в Україні з'явилися лише після Жовтневого перевороту.

Аналізується роль піонерів екрану — режисерів, акторів, операторів — у формуванні естетики нового мистецтва в контексті кращих надбань українського письменства, театрального та образотворчого мистецтва минулого століття. Стає зрозумілим значення українських досягнень у галузі кінематографа, коли автори нагадують про те, що найперша на території Російської імперії кіностудія виникла в Одесі, перші кінозйомки та кіносеанси відбулися в Харкові, а перша кінозірка Віра Холодна народилася в Полтаві і померла в Одесі.

Йдеться також і про систему прокату фільмів, народження стаціонарних кінотеатрів, кінореклами і кінопреси. При цьому залучаються кіномережі Галичини, Волині, Закарпаття та Буковини, регіонів, де функціонування кінематографа досі не розглядалося українськими кінознавцями. Ускладнювало роботу авторів і те, що більшість стрічок раннього періоду не збереглися. Тож поряд із переглядом уцілілих

стрічок маємо результат великої архівної роботи у фондосховищах Москви та Києва, над газетно-журнальною періодикою тих часів, спогадами і мемуарами безпосередніх учасників творення фільмів. Широко використано архівні матеріали з фондів Музею-майстерні І.П.Кавалерідзе.

Праця складається з 12 розділів, до кожного з яких подається список літератури. Окремі назви розділів («Два погляди на братовбивчу війну», «Специфічні наслідки ленінської екранної політики», «Кіноагітація у світлі партійних настанов») вельми промовисті.

До фільмографії входять 356 назв. Додаток «Персоналія» містить дані про 150 кінематографістів. Чимало фотографій надруковано вперше.

Безсумнівно, що «Начерки далекої кіноісторії» — це значний внесок в українське кінознавство.

Видання присвячене світлій пам'яті Олександри Синько, кандидата мистецтвознавства, члена НСКУ.

Юрій Шлапак

«НЕ БАЧИВ ТАКОЇ КРАЇНИ»

ДУХОВНА ВЕЛИЧ УКРАЇНИ

Науково-публіцистичний збірник.
Упорядники І.Новиченко (керівник), Т.Кондратенко, А.Негрієнко. Київ, Видавничий центр «Просвіта». 2004

Мета видання — розкрити могутній інтелектуальний і духовний потенціал української нації, висвітлити її роль у світовій історії, ознайомити з внеском українців у культурний і науково-технічний розвиток людства. У збірнику є три розділи і в кожному вміщені цікаві нариси про феноменальні явища української історії та культури (древнє святилище Кам'яна могила, степові піраміди України, сенсаційні археологічні знахідки, загадки трипільської культури, Анна Ярославна - королева Франції, Міклухо-Маклай — нащадок запорожців, українська культурна експансія в Європі, бойовий гопак, мистецтво Марії Приймаченко, світова слава Тараса Шевченка. У розділі «Світ про Україну» зібрано близько 40 висловлювань. Серед них наведемо один — англійського вченого ХУІІІ століття Д.Маршала: «Сучасне українське покоління — це моральний і добре вихований народ; українські селяни — найкращі хлібороби в цілій Росії... Я ще не бачив такої країни, яка б так дуже була схожа на найкращі провінції Англії, як це я зауважив в Україні».